

Савет Комисије за заштиту конкуренције на основу члана 22. став 2. Закона о заштити конкуренције ("Службени гласник РС", бр. 51/09), члана 192. Закона о општем управном поступку ("Службени лист СРЈ", бр. 33/97, 31/01 и „Службени гласник РС“ бр. 30/2010) и члана 2. став 1. тачка 2. Тарифника о висини накнада за послове из надлежности Комисије за заштиту конкуренције ("Службени гласник РС", бр. 49/2011), решавајући по захтеву «Delta Generali осигурања» а.д.о, Милентија Поповића 7б, Београд и «Дунав осигурања» а.д.о. Македонска 4, Београд, преко пуномоћника [...], у предмету појединачног изузећа рестриктивног споразума од забране, на 114. седници одржаној дана 8.11.2012. године доноси

РЕШЕЊЕ

I ИЗУЗИМАЈУ СЕ ОД ЗАБРАНЕ рестриктивни споразуми – **Уговор о конзорцијуму за осигурање запослених** број [...] закључен дана [...] са припадајућим уговором о саосигурању запослених број [...] закљученим дана [...] и **Уговор о конзорцијуму за осигурање имовине** број [...] закључен дана [...] са припадајућим уговором о саосигурању имовине број [...] закљученим дана [...] између Компаније «Дунав осигурање» а.д.о Београд, са регистрованим седиштем на адреси улица Македонска 4 Београд и Акционарског друштва за осигурање «Delta Generali осигурање» Београд, са регистрованим седиштем на адреси Милентија Поповића 7б Београд, ради подношења заједничке понуде у поступку јавне набавке број [...] за услугу осигурања запослених и број [...] за услугу осигурања имовине, и, коју спроводи наручилац ЈП Електромреже Србије, са регистрованим седиштем у Кнеза Милоша 11, Београд.

II ОДРЕЂУЈЕ СЕ ПЕРИОД појединачног изузећа од забране рестриктивног споразума - **Уговора о конзорцијуму за осигурање запослених у трајању од 3 године** од дана закључења тог уговора, односно до [...] године и рестриктивног споразума - **Уговора о конзорцијуму за осигурање имовине у трајању од 3 године** од дана почетка примене припадајућег уговора о саосигурању имовине, односно до [...] године.

III УТВРЂУЈЕ СЕ обавеза и **НАЛАЖЕ СЕ** подносиоцима захтева да на име накнаде за издавање овог решења уплате износ од 1.200,00 евра у динарској противвредности по средњем курсу Народне банке Србије важећем на дан уплате, на рачун Комисије за заштиту конкуренције бр. 840-000000880668-16 отворен код Управе за трезор, са позивом на број [...] у року од седам дана од дана пријема овог решења.

Образложење

Иницијални захтев и допуне захтева

Комисија за заштиту конкуренције (у даљем тексту Комисија) примила је дана [...] захтев за појединачно изузеће рестриктивног споразума од забране број [...] (у даљем тексту Иницијални захтев), који су поднела друштва за осигурање (у даљем тексту учесници у споразуму или подносиоци захтева): „Delta Generali осигурање" а.д.о. Милентија Поповића 7б, Београд (у

даљем тексту „Делта“) и „Дунав осигурање“ а.д.о, Македонска 4, Београд, (у даљем тексту: "Дунав"), преко пуномоћника адвоката [...].

Предметни захтев се односио на рестриктивни споразум – уговор о конзорцијуму, који су подносиоци захтева закључили [...], ради подношења заједничке понуде у поступку Јавне набавке услуга осигурања број [...], коју је спроводио наручилац Јавно предузеће Електромреже Србије (у даљем тексту ЕМС). [...].

Према наводима у Иницијалном захтеву учесници су закључили уговор о конзорцијуму ради подношења заједничке понуде по расписаном јавном позиву објављеном од стране ЕМС-а, за достављање понуда у поступку Јавне набавке, а ради набавке услуге осигурања основних средстава, запослених и возила. [...]

[...]
[...]
[...]
[...]
[...]

Новим поднеском од [...] број [...] подносиоци су обавестили Комисију о следећем:

- након спроведеног поступка јавне набавке означеног бројем [...] и овај поступак је поништен, те је отворен преговарачки поступак за сваку партију посебно. У преговарачком поступку спроведеном за сваку партију посебно ЕМС је донео одлуку да партију 1 (осигурање основних средстава/имовине) и партију 2 (осигурање запослених) додели конзорцијуму подносиоца Захтева, а како је преговарачки поступак вођен за сваку партију посебно, било је нужно да и уговори о конзорцијуму ради подношења заједничке понуде буду закључени за сваку партију посебно. Цитираним поднеском затражено је од Комисије да донесе Одлуку/Решење о појединачном изузећу уговора о конзорцијуму који су закључени ради подношења заједничке понуде по појединим партијама, односно набавкама означеним бројевима [...] (за осигурање запослених) и [...] (за осигурање имовине/основних средстава) на период 3 године, а у складу са члановима 11, 12 и 14. Закона о заштити конкуренције;

[...]
[...]

У остављеном року, дана [...], Комисија је примила нови поднесак број [...] којим је поступљено у свему према налогу Комисије и достављена је тражена документација и то:

- уговор о саосигурању запослених, закључен [...] број [...]
- уговор о саосигурању имовине, закључен [...] број [...]
- уговор о конзорцијуму за осигурање запослених, закључен дана [...] број [...]
- уговор о конзорцијуму за осигурање имовине, закључен дана [...] број [...]
- припадајуће полисе за осигурање запослених
- припадајуће полисе за осигурање имовине

На основу увида у сву претходно достављену документацију, Комисија је констатовала да су подношењем Допуне захтева од [...], подносиоци уредили свој Захтев за појединачно изузеће у свему према Уредби

Образложења подносиоца сходно Уредби

У достављеним поднесцима, сходно Уредби, подносиоци су дали следећа образложења:

У вези *природе, предмета и циља споразума*, као циљ споразума наведена је расподела ризика, а као разлог неопходности саосигурања наведено је погоршање техничког резултата, који [...]. Технички резултат представља однос штета и премија. Други наведени разлог је природа ризика јер се врло тешко може претпоставити фреквенција штета које могу настати услед изложености имовине ЕМС-а природним ризицима, али и услед старости основних средстава наручиоца. Наиме, имовина ЕМС-а је просторно врло дисперзована (енергетска мрежа и далеководи), могуће су катастрофалне штете због ризика олује и наслага снега, односно обарање читаве секције високо напонске мреже. Из наведеног може доћи до штета чије величине превазилазе могућности да један осигуравач самостално носи ризик, те је неопходна расподела ризика кроз саосигурање или реосигурање.

Што се тиче одређења тржишта, као *релевантно тржиште* производа, дефинисано је тржиште неживотног осигурања, а као релевантно географско тржиште дефинисана је територија Србије. Као најзначајнији конкурент означен је ДДОР Нови Сад, за које подносиоци наводе да је друга по учешћу на тржишту осигуравајућих кућа.

У погледу *одређења тржишних удела*, достављена је табела процентуалног учешћа осигуравајућих друштава у неживотним осигурањима за 2011. годину (извор: извештај Народне банке Србије за 2011. годину, сектор осигурања-табела тржиште неживотног осигурања) [...].

У погледу *процене релевантног тржишта на којима се огледају ефекти споразума*, наведено је да је тржиште неживотних осигурања ограничено регулаторним баријерама и то како позитивним законским прописима, тако и регулативом Народне банке Србије као надзорног органа. Ово за последицу има немогућност приступа страних осигуравајућих друштава тржишту осигурања у Републици Србији. Подносиоци Захтева оцењују да су поменуте баријере управо установљене „како би се заштитили осигураници попут ЕМС-а од некавалитетног пружања услуге осигурања, односно како би се заштитила домаћа осигуравајућа друштва од јаким иностраних осигуравајућих кућа“.

У вези са претходним ставом, у погледу података *о условима конкуренције на тржишту*, истакнуто је да се релевантно тржиште и поред ограничења која намећу регулаторне баријере, може сматрати конкурентним. Као аргумент за речено наводе се званични подаци Народне банке Србије, при чему се наглашава да се „степен концентрације мерен „НН“ индексом константно смањује од 2007. године наовамо“. Између осталог до смањења „НН“ индекса може доћи због уласка нових учесника на тржиште, као и због смањења учешћа на тржишту осигуравајућих кућа са највећим уделом, а то се, у овом случају, може видети из званичних података НБС (сајт НБС www.nbs.rs). Даље се у оквиру овог питања у Захтеву истиче да је тренутно на територији Србије регистровано 28 друштава за осигурање, од чега 17 има лиценцу за неживотно осигурање, те да велики број од њих може пружити услугу осигурања ЕМС-у, односно да то могу учинити сва осигуравајућа друштва која имају лиценцу за обављање послова неживотних осигурања. За осигурање ЕМС-а не постоје, како се истиче: „посебна знања из области осигурања, а осим постојеће, постоји и јака потенцијална конкуренција јер се тржиште осигурања Србије може сматрати неразвијеним и константно се дешава улазак нових друштава који су најчешће део великих мултинационалних компанија“.

У вези са *економском користи споразума* подносиоци су истакли да је удруживање у конзорцијум у интересу развоја домаћег тржишта осигурања јер се смањењем реосигурања, смањује и одлив средстава у иностранство, односно већи део премије се задржава у земљи. Свако осигуравајуће друштво мора имати, сходно Закону о осигурању, прописан максимални самопридржај по врстама осигурања. Максимални самопридржај представља максималну обавезу према осигуранику које, по једном ризику, осигуравајуће друштво може носити из сопствених средстава. Сви износи преко максималног самопридржаја морају се пласирати у реосигурање. Инореосигуравачи носе вишак таквог ризика, односно при настанку штетног догађаја реосигуравачи ће носити свој део штете. Наравно како би носили „вишак“ штете, претходно им се преноси и одговарајући део премије. Удруживањем у конзорцијум, путем саосигурања, већи део премије остаје у земљи, што оставља могућност пласмана у банкама, те се то може одразити, у крајњој инстанци, кроз доступност грађанима и привреди повољнијих кредита.

У вези *укупних ефеката* споразума на потрошаче истакнуто је да „уговори немају рестриктивне ефекте на тржиште ни потрошаче, јер се конзорцијум организује за обављање тачно одређеног посла и нема за циљ трајно и заједничко наступање „Делте“ и „Дунава“ на тржишту. Лимитираност ефеката уговора о конзорцијуму наглашена је и временском ограниченошћу његовог трајања. Сам корисник услуге осигурања ужива већу сигурност у случају осигурања од стране конзорцијума“. Могло би се десити, да с обзиром на велику вероватноћу штетних догађаја, нико од осигуравајућих друштава не жели да пружи осигурање имовине наручиоцу, што свакако може представљати велики проблем за самог осигураника. Удруживањем у конзорцијум осигуравајућа друштва ће поделити „лоше стране“ ризика, а осигураник ће добити осигуравајуће покриће.

У погледу *неопходности ограничавајућег дејства* споразума подносиоци су истакли „да уговор о конзорцијуму не садржи рестриктивне одредбе, нема уговорних казни, тешких услова раскидања и слично.“

Мишљења, налази и закључци Комисије

Оцењујући предметни уговор са становишта испуњености услова из чл. 11. Закона, у погледу доприноса унапређењу производње и промета, односно подстицању техничког или економског напретка, за Комисију је прихватљива оцена и образложење подносиоца захтева да је природа ризика имовине ЕМС-а таква, да је неопходно редовно обављање делатности и да је у случају великих и честих штета које су могуће, битна већа сигурност за осигураника коју обезбеђује конзорцијум, у односу на осигуравајуће покриће које би пружило једно осигуравајуће друштво.

Оцењујући испуњеност услова из чл. 11. Закона, по коме споразум мора потрошачима обезбедити правичан део користи под условом да не намећу учесницима на тржишту ограничења која нису неопходна за постизање циља споразума, односно да не искључују конкуренцију на релевантном тржишту или његовом битном делу, за Комисију је прихватљиво образложење и оцена подносиоца захтева у погледу укупних ефеката предметног уговора на потрошаче на релевантном тржишту кроз обезбеђење сигурности обављања рада ЕМС-а, пре свега имајући у виду изложеност високо напонске мреже природним ризицима временских непогода. Иако нема директног утицаја овог осигурања на крајње потрошаче, постоји посредни

утицај и то кроз квалитетно осигурање ЕМС-а као наручиоца, које се огледа како у већој сигурности и позданости у раду ЕМС-а, тако и у бржем отклањању кварова на мрежи због брже наплате штета, а што свакако утиче на редовно снабдевање крајњих потрошача, смањење броја хаварија и слично. На посредан начин дакле, уколико дистрибутер електричне енергије има користи од осигурања, то се преноси и на крајњег корисника/потрошача.

Након свеобухватне анализе предметног захтева и припадајуће документације, Комисија је оценила да се самим закључењем и спровођењем предметног споразума не искључује конкуренција на релевантном тржишту или његовом битном делу.

Комисији је прихватљиво образложење разлога који су руководили подносиоца захтева да закључе предметни уговор о конзорцијуму.

Након увида у Иницијални захтев и касније поднеске, као и приложену документацију, Комисија је оценила да постоје оправдани разлози за закључење уговора о конзорцијуму, пре свега разлози наведени у поднеску пуномоћника број [...] Комисија налази да су основни разлози за доношење пословне одлуке о заједничком наступу у поступку јавне набавке, односно подношења заједничке понуде у конкретной јавној набавци, пре свега везани за техничку природу осигураних добара, а могу се пре свих препознати као:

- погоршање техничког резултата који је [...] изразито неповољан за осигураваче због велике фреквенције и величине штета;
- могућност настанка штета великих размера услед изложености имовине ЕМС-а природним ризицима, који су повезани пре свега са врстом делатности коју ЕМС обавља;
- старост опреме ЕМС-а (пре свега трансформатора) због чега је дошло до значајног повећања ризика настанка штета које по својој фреквенцији и величини превазилазе могућности једног осигуравајућег друштва да самостално носи ризик од настанка штете.

С обзиром на то да друге две партије: осигурање запослених и осигурање моторних возила, у односу на укупну вредност јавне набавке, представљају занемарљив проценат [...], те с обзиром да је наручилац конзорцијуму доделио, од ове две партије, уговор само за партију осигурања запослених, Комисија је оценила да заједничка понуда у овој партији не утиче у значајној мери на оцену испуњености услова за појединачно изузеће, а да је због начина на који је јавна набавка структурирана и поступка по коме је спроведена, подношење заједничке понуде и за ову партију оправдано. При томе Комисија је оценила да не би било реално очекивати да учесници у конзорцијуму, који за једну од партија, подносе заједничку понуду, на основу које им се касније и додељује уговор, за другу партију подносе независне одвојене понуде, чиме би поступали као међусобни конкуренти само у тој партији, која иначе чини занемарљив проценат целе набавке. У таквој хипотетичкој ситуацији, Комисија процењује да би постојала само теоретска могућност независног наступа појединачног учесника у конзорцијуму, а које би било у потпуности у складу са свим правилима у области заштите конкуренције. Из претходно наведеног разлога Комисија је оценила, да се са становишта примене прописа у области заштите конкуренције, може прихватити дато економско оправдање заједничког наступа и у другој партији, као и да се заштита института конкуренције, боље и у већој мери остварује оценом и контролом спровођења дела рестриктивног споразума који се односи и на партију у поступку јавне набавке у којој би теоретски учесници у споразуму могли поднети независне понуде.

Комисија је оценила да је подносилац захтева у довољној мери аргументовао и доказао испуњеност Законом прописаних услова за појединачно изузеће предметног рестриктивног споразума од забране, а сагласно овој оцени одлучено је као у ставу I диспозитива овог Решења.

На основу одредбе члана 60. став 2. а у вези са чланом 12. став 3. Закона, одлучено је као у ставу II диспозитива овог Решења, при чему је Комисија имала у виду све чињеничне наводе подносиоца захтева, своје оцене донете на основу свеобухватне анализе предметне уговорне документације, тржишну снагу учесника у споразуму и очекиване ефекте на тржишту на коме ће доћи до реализације предметног уговора.

Сагласно члану 60. став 5. Закона и члану 2. став 1. тачка 2. Тарифника одлучено је као у тачки III диспозитива овог Решења. Констатује се да су подносиоци захтева доставили доказ о извршеној уплати износа накнаде у складу са Тарифником [...] чиме су извршили налог из тачке III диспозитива.

[...]
[...]